

**MUNKAPIACI TRENDEK
MAGYARORSZÁGON,
2006**

VARGA JÚLIA

Bevezető

1. Munkapiaci aktivitás, foglalkoztatás, munkanélküliség

2. A munkapiaci aktivitás különböző dimenziói

Korcsoportok szerinti különbségek

Végzettség szerinti különbségek

Nemek szerinti különbségek

Ágazatok szerinti változások

Regionális különbségek

3. A bérek alakulása 2001 és 2006 között

Összefoglalás

BEVEZETŐ

A fenntarthatatlan államháztartási hiány csökkentésére a kormányzat 2006-ban elsősorban keresletszűkítő intézkedéseket hozott. A fogyasztási kiadások csak nagyon csekély mértékben, 0,4 százalékponttal nőttek, a beruházások volumene 2 százalékkal csökkent. A növekedés forrása ennek nyomán csaknem teljes egészében a külkereskedelem volt, így 2006-ban lassult a magyar gazdasági növekedés. A GDP negyedéves adatai szerint egyre lassabban bővült a gazdaság az év folyamán, és a növekedés üteme az első negyedévi 4,9 százalékról a negyedik negyedévre 3,2 százalékra csökkent. A tendencia 2007 első két negyedévében is folytatódott, az első negyedévben 2,8 százalékos, a második negyedévben 1,4 százalékos bővülést lehetett megfigyelni az előző év azonos negyedévéhez képest (*KSH, 2007d*). Ez a szám 2006-ban még így is meghaladta a fejlett országok átlagát, de elmaradt a térségbeli országokhoz képest. A lassuló növekedést a foglalkoztatás enyhe és a munkanélküliség kis-mértékű növekedése kísérte.

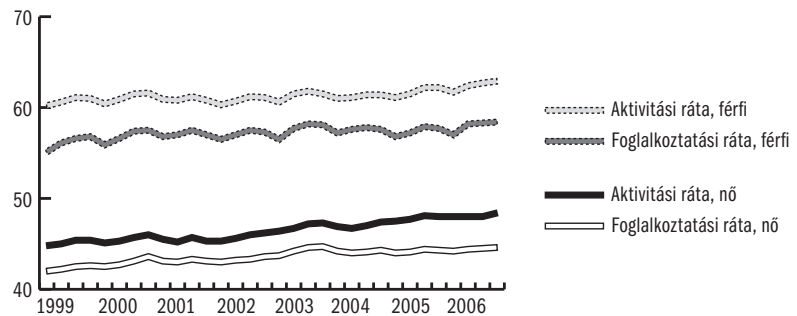
1. MUNKAPIACI AKTIVITÁS, FOGLALKOZTATÁS, MUNKANÉLKÜLISÉG

Az aktivitási ráta, a 2005-ben megfigyelhető növekedés után, 2006-ban is tovább nőtt csekély mértékben. 2006-ban a 7 millió 721 ezer 800 fős 15–74 éves népességből 4 millió 247 ezren voltak gazdaságilag aktívak, vagyis az aktivitási ráta 55 százalékos volt. Ez az előző évihez képest 0,5 százalékpontos javulást jelentett. A férfiak 62,4 százalékos aktivitási aránya az előző évinél 0,7 százalékponttal volt magasabb, míg a nők 46,2 százalékos aktivitási aránya a 2005-ben megfigyeltnél 0,4 százalékponttal volt nagyobb (1. ábra).

Kedvező változásnak tekinthető, hogy míg 2004 és 2005 között az aktivitási ráta elsősorban a munkanélküliségi ráta emelkedése következtében nőtt, addig a 2005 és 2006 közötti emelkedés részben a foglalkoztatottak számának növekedéséből adódott. A foglalkoztatottak száma 29 ezer fővel emelkedett egy év alatt, a foglalkoztatási ráta 0,6 százalékponttal javult az előző

évihez képest. A férfiak foglalkoztatási rátája 58, a nőké 44,4 százalék volt, a 2005-ben megfigyeltnél 0,2, illetve 0,3 százalékponttal nagyobb. A növekedés ellenére a magyar aktivitási és foglalkoztatási ráta továbbra is alacsony szinten mozgott nemzetközi összehasonlításban.¹ A 15–64 évesek aktivitási rátája 2006-ban az EU–15 átlagától 8,7; az EU–19 átlagától 7,7; az OECD átlagától pedig 5,3 százalékponttal maradt el. A foglalkoztatási rátában pedig a lemaradás rendre 7,3; 6,1 és 5,6 százalékpont volt (OECD, 2007).

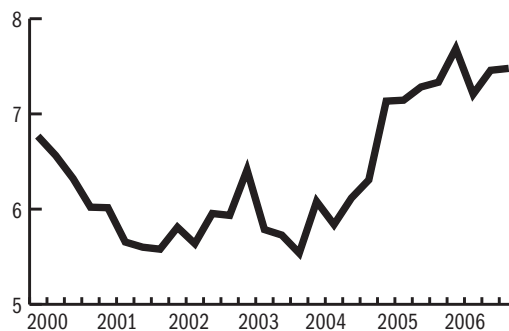
1. ábra: A 15–74 évesek aktivitási és foglalkozási rátája, nemenként, 1999–2006, negyedévenként

Forrás: KSH munkaerő-felvételei.

2005 és 2006 között a munkanélküliek száma körülbelül 13 ezerrel volt nagyobb, mint egy évvel korábban, a munkanélküliségi ráta is tovább nőtt, de jóval kisebb mértékben a megelőző évinél. A 7,5 százalékos munkanélküliségi ráta 2006-ban a 15–74 éves népességben 0,3 százalékponttal volt magasabb, mint 2005-ben (2. ábra).

2. ábra: Munkanélküliségi ráta, 2000–2006, negyedévenként (százalék)

Forrás: KSH munkaerő-felvételei.

¹ Az Európai Unió régi tagországait (EU–15), e 15 ország és a visegrádi 4 ország (EU–19), valamint az OECD-tagországok átlagához viszonyítottunk.

A magyar munkanélküliségi ráta nemzetközi összehasonlításban a középmezőnyben helyezkedik el. A 15–64 éves népességre számítva 2006-ban a

magyar munkanélküliségi ráta az EU-15 munkanélküliségi rátájánál 0,9 százalékponttal, az EU-19 munkanélküliségi rátájánál 1,5 százalékponttal volt alacsonyabb, és 1,3 százalékponttal meghaladta az OECD átlagát (OECD, 2007).

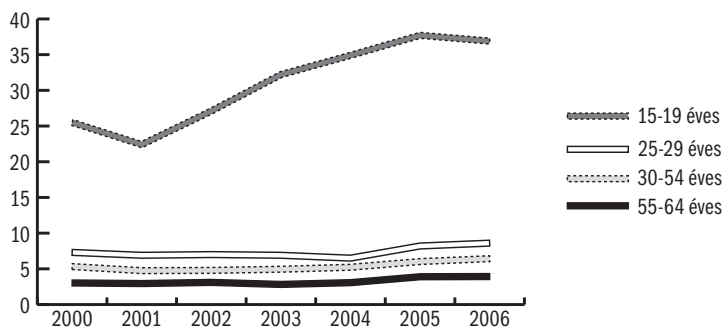
A munkanélkülieknek a munkanélküliség időtartama szerinti megoszlásában nem történt számottevő változás 2005 és 2006 között. 2006-ban a munkanélküliek mindössze 4,3 százaléka talált egy hónapnál rövidebb idő alatt munkát. Tehát a megelőző évben megfigyelt 5 százalékosnál is kisebb arányban tudtak a munkanélküliek az állásvesztés után egy hónapon belül elhelyezkedni. Az 1–3 hónap alatt munkát találók aránya nem változott. A tartós, egy évnél hosszabb ideje munkanélküliek aránya nagyon csekély mértékben – 41,4 százalékról 41,1 százalékra – csökkent, de a több mint két éve munkát keresők aránya tovább nőtt 18,3 százalékról 19 százalékra (KSH Statdat-rendszere).

2. A MUNKAPIACI AKTIVITÁS KÜLÖNBÖZŐ DIMENZIÓI

Korcsoportok szerinti különbségek

Korcsoportok szerint vizsgálva a munkanélküliségi ráta változását (3. ábra), azt látjuk, hogy a legfiatalabb 15–24 évesek munkanélküliségi rátájának korábbi években megfigyelhető növekedése megállt, a ráta 0,3 százalékponttal csökkent, a 25–29 éves és a 30–54 éves korcsoportokhoz tartozók munkanélküliségi rátája pedig egyforma mértékben, 0,4–0,4 százalékponttal nőtt. Az 55–64 évesek munkanélküliségi rátája nagyjából változatlan maradt. A legfiatalabb korcsoportokhoz tartozók munkanélküliségi rátája ugyanakkor igen magas szinten látszik stabilizálódni.

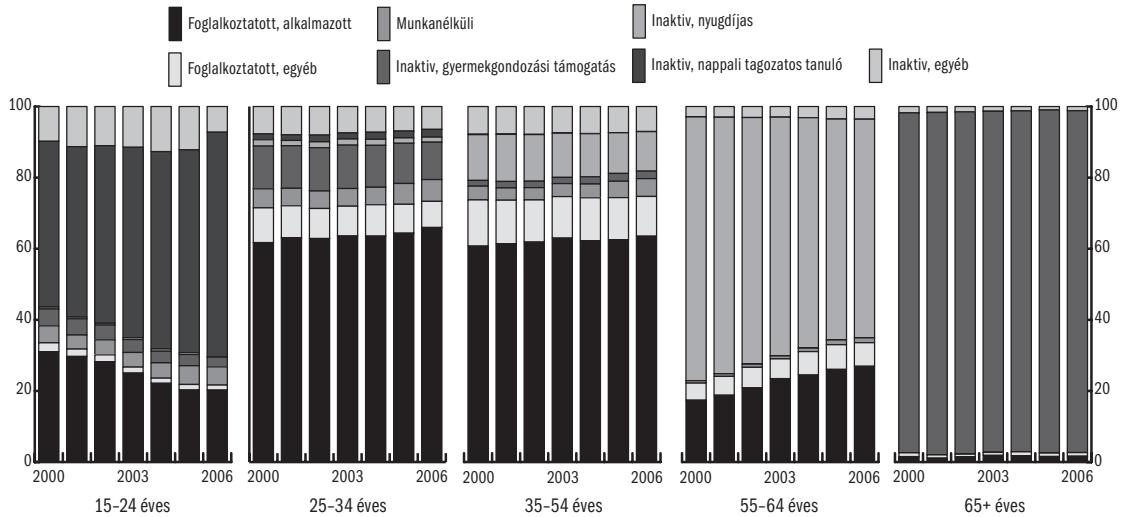
3. ábra: Munkanélküliségi ráta, korcsoportonként, 2000–2006 (százalék)

Forrás: Forrás: KSH munkaerő-felvételei.

A változások értékeléséhez érdemes a munkaerőpiaci státusok közötti megoszlások változásait megvizsgálni. A 4. ábra 2000 és 2006 közötti mutatja be a munkaerőpiaci státus szerinti megoszlásokat: nagyobb elmozdulások látszanak a legfiatalabb, 15–24 évesek és 55–56 évesek megoszlásában.²

4. ábra: A 15–74 éves népesség aktivitás szerinti megoszlása, korcsoportonként

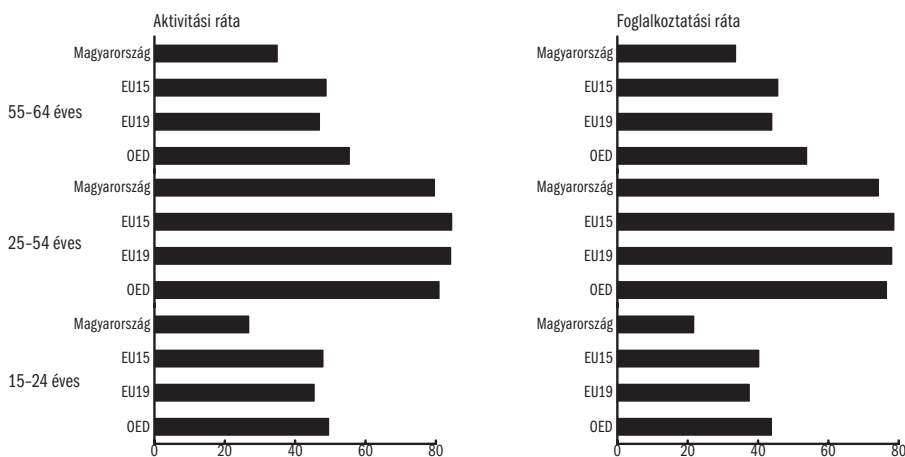
Forrás: KSH munkaerő-felvételei,

Az 55–64 évesek körében – a nyugdíjjogosultság megszerzési idejének növekedése és a rokkantnyugdíjazás feltételeinek szigorodása következtében, és részben demográfiai okokból – folyamatosan növekedett a foglalkoztatottak aránya, és csökkent a nyugdíjasoké. A foglalkoztatottak (alkalmazottak és egyéb foglalkoztatottak) aránya 22,2 százalékról 33,5 százalékra nőtt 2000 és 2006 között, a nyugdíjasoké pedig 74,2 százalékról 61,5 százalékra csökkent

A kedvező változások ellenére a korcsoport foglalkoztatási rátája még így is alacsonynak számít nemzetközi összehasonlításban (5. ábra): több mint 10 százalékponttal marad el az EU–15 foglalkoztatási rátájától, ami 2006-ban 45,6 százalék volt; 10 százalékponttal az EU–19 foglalkoztatási rátájától (43,9 százalék), és csaknem 20 százalékponttal az OECD átlagától (53 százalék). Hasonló az elmaradás az aktivitási rátában is, ami a magyar 55–64 évesek között 34,9 százalék volt 2006-ban, az EU–15 átlaga 48,8 százalék, az EU–19 átlaga 46,6 százalék az OECD átlag pedig 53 százalék (OECD, 2007). Munkanélküliségi rátájuk viszont alacsonyabb az EU- vagy OECD-átlagoknál (6. ábra), mivel a nyugdíjasok arányának csökkenése ellenére is igen magas körükben a nyugdíjazás miatti inaktívok aránya. A munkanélküliségi ráta változatlansága pedig arra utal, hogy az állásvesztés kockázta esetén az 55 évnél idősebbek továbbra is a nyugdíjazás különböző formáit igénybe véve elhagyják a munkaerőpiacot, és viszonylag kevesen keresnek munkát.

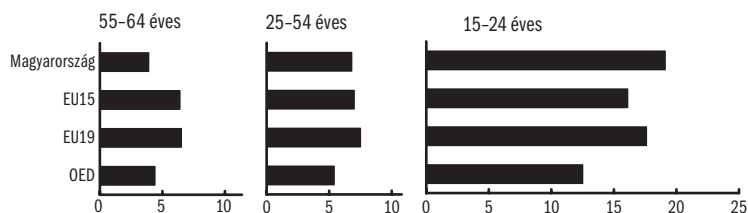
² Bálint Mónika számítása a KSH munkaerő-felvételei alapján.

5. ábra: Aktivitási és foglalkoztatási ráta Magyarországon és az EU- és OECD-országokban korcsoportonként, 2006 (százalék)

Forrás: OECD (2007).

6. ábra: Munkanélküliségi ráta Magyarországon és az EU- és OECD-országokban korcsoportonként, 2006 (százalék)

Forrás: OECD (2007).

A legfiatalabbak, a 15–24 évesek körében több mint 10 százalékponttal csökkent a foglalkoztatottak aránya 2000 és 2006 között, 33,5 százalékról 21,3 százalékra, de az összes egyéb munkaerőpiaci státuskategóriába tartozók aránya is csökkent körükben, mivel növekedett a nappali tagozatos tanulmányok miatt inaktívak aránya. A munkanélküliek aránya 4,8 százalékról 2,7 százalékra csökkent a 15–24 évesek körében 2000 és 2006 között, a gyermekgondozás (gyes, gyed) miatt inaktívak aránya pedig 4,7 százalékról 2,7 százalékra. A nappali tagozatos tanulmányok miatt inaktívak aránya viszont 46,6 százalékról 63,3 százalékra növekedett (lásd a fenti 4. ábrán).

A 2000-es években a tanulmányok miatt a munkaerőpiacról távolmaradók aránya már nem annak következtében nőtt meg ilyen nagy arányban, mert a középfokú oktatásban vagy felsőoktatásban továbbtanulók aránya emelkedett volna nagyobb mértékben. A növekedés oka elsősorban az volt, hogy a 2000-es évek elején-közepén olyan változások történtek,³ amelynek következtében a fiatalok hosszabb időt töltenek a középfokú oktatás nappali tagozatos képzé-

3 A szakiskolát érintő változások mellett ezek közé tartozik például a nyelvi előkészítő osztályok szervezése, a 0. évfolyam elterjedése.

sében, és egyre későbbi életkorban szereznek végzettséget. A tanulmányi idő meghosszabbodása, a végzettség későbbi életkorban megszerzése a szakiskolai képzésben változott a legnagyobb mértékben a 2000-es évek közepén, ahol az elmúlt 5 évben igen jelentős átrendeződés volt megfigyelhető a végzettséget a nappali tagozaton megszerzők korösszetételében (1. táblázat).⁴ 2001-ben a nappali tagozaton érettségihez nem kötött szakképzettséget szerzők 39 százaléka még 19 éves koráig megszerezte végzettségét, 2006-ban már csak 14,1 százalékuk. Az érettségihez kötött szakképzettséget nappali tagozaton szerzők között pedig 72 százalékról 59 százalékra csökkent a végzettséget 19 éves korig megszerzők aránya.

1. táblázat: A nappali tagozatos képzésben az érettségihez kötött és érettségihez nem kötött szakképzettséget szerzők életkor szerinti megoszlása, 2001 és 2006

Életkor	Érettségihez kötött szakképzettséget szerzők		Érettségihez nem kötött	
	2001	2006	2001	2006
17-19 éves	71,8	59,4	38,8	14,0
20-22 éves	23,3	34,3	47,2	61,9
23-	4,9	6,0	14,0	24,1
Együtt	100,0	100,0	100,0	100,0

Forrás: KIR-STAT iskolai adatbázis. Hermann Zoltán számításai.

A legfiatalabb korcsoport – elsősorban a szakiskolai tanulók – tanulmányi idejének meghosszabbodása miatt csökkent az aktivitási ráta 2000 és 2006 között, és ez magyarázza a korcsoport munkanélküliségi rátájának gyors növekedését is. A növekedés nemcsak azért következett be, mivel az aktívák száma gyorsan csökkent a tanulmányi idő kitolódása miatt, és így még változatlan létszámú munkanélküli esetén is nőtt volna a munkanélküliségi ráta, hanem azért is, mert a korcsoportos átrendeződés következtében a 15–24 évesek közül a munkaerőpiacon már csak a relatíve legrosszabb felkészültségű fiatalok jelennek meg, ezért foglalkoztatási esélyeik tovább romlottak, munkanélkülivé válásuk esélye pedig tovább nőtt.

Nemzetközi összehasonlításban a 15–24 évesek aktivitási és foglalkoztatási rátája rendkívül alacsony (lásd a fenti 5. ábrán), munkanélküliségi rátájuk pedig – annak ellenére, hogy az 2005 és 2006 között kismértékben csökkent – 2004 óta már magasabb, mint az EU- és OECD-átlag. Aktivitási rátájuk az EU-15, valamint az OECD átlagától több mint 20, az EU-19 átlagától pedig csaknem 20 százalékpontnyival marad el, és hasonló a lemaradás a korcsoport foglalkoztatási rátájában is. 2006-ban a 15–24 évesek munkanélküliségi rátája az EU-15 átlagát 3, az EU-19 átlagát 2, az OECD-átlagot pedig csaknem 7 százalékponttal haladta meg (OECD, 2007).

Az alacsony aktivitási ráta oka, hogy nappali tagozatos oktatás mellett a magyar fiatalok – legalábbis az adatgyűjtés számára hozzáférhető módon – csak

⁴ Ennek az elmúlt öt évben a közvetlen oka az volt, hogy az 1996. évi törvénymódosítás nyomán szakiskolai képzésbe 1998 után már csak 4 éves képzési programokba vettek fel tanulókat. Az így beiskolázott fiatalok leg hamarabb 2002-ben szerezhettek végzettséget szakiskolai képzésben. Szakiskolai képzésbe nagy arányban kerülnek az általános iskolát túlkorosként befejező, tanulási alapkészségekkel nem rendelkező tanulók, aminek a lemorzsolódás mellett a magas és növekvő évismétlési arány a következménye.

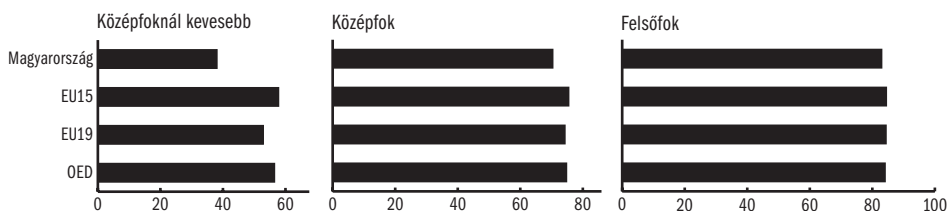
nagyon kevésbé jelennek meg a munkaerőpiacon. Ezért a 15–24 évesek között a munkaerőpiacon megjelenők zöme középfokúnál alacsonyabb végzettségű így foglalkoztatási rátájuk is átlag alatti, mivel e csoport foglalkoztatását a munkatapasztalat hiánya mellett az alacsony végzettség korlátozza.

A munkaerőpiaci aktivitás, foglalkoztatás és munkanélküliségi adatokból azt látjuk, hogy az elmúlt években szerény előrehaladás történt az 55 évesnél idősebbek munkaerőpiaci aktivitásának, foglalkoztatásának növelésében. A 24 évesnél fiatalabbak romló munkaerőpiaci helyzete pedig egyértelműen azoknak a fiataloknak a rendkívül rossz munkaerőpiaci lehetőségeire hívják fel a figyelmet, akik nem kerültek be középfokú oktatásba, vagy kihullottak onnan. Mivel ezek a fiatalok még nagyon hosszú ideig jelen lesznek a munkaerőpiacon, ezért foglalkoztatásuk növelése elkerülhetetlen volna a foglalkoztatási ráták növeléséhez és a munkanélküliségi ráták csökkentéséhez.

Végzettség szerinti különbségek

A középfokúnál alacsonyabb iskolai végzettségűek munkaerőpiaci helyzete továbbra is nagyon kedvezőtlen. A magyar foglalkoztatási lemaradást, a munkanélküliségi ráta növekedését e csoport munkaerőpiaci helyzete továbbra is alapvetően meghatározza. A középfokúnál alacsonyabb legmagasabb iskolai végzettségűek foglalkoztatási rátája 2005-ben⁵ 38,1 százalék volt, ami az EU-15 foglalkoztatási rátájától (57,8 százalék) majdnem 20 százalékponttal, az EU-19 foglalkoztatási rátájától (52,9 százalék) 14 százalékponttal, az OECD átlagtól (56,1 százalék) pedig 18 százalékponttal maradt le. A középfokú végzettségűek foglalkoztatási rátája 70,4 százalék volt, a foglalkoztatási lemaradás 4–5 százalékpontnyi az EU- és az OECD-átlagoktól, a felsőfokú végzettségűek foglalkoztatási rátája pedig 83 százalék, ami 1–2 százalékpontnyival kisebb, mint a megfelelő EU- és OECD-átlagok (7. ábra).

7. ábra: Iskolázottság szerinti foglalkoztatási ráták Magyarországon, valamint az EU- és OECD-országokban, 15–64 évesek, 2006 (százalék)

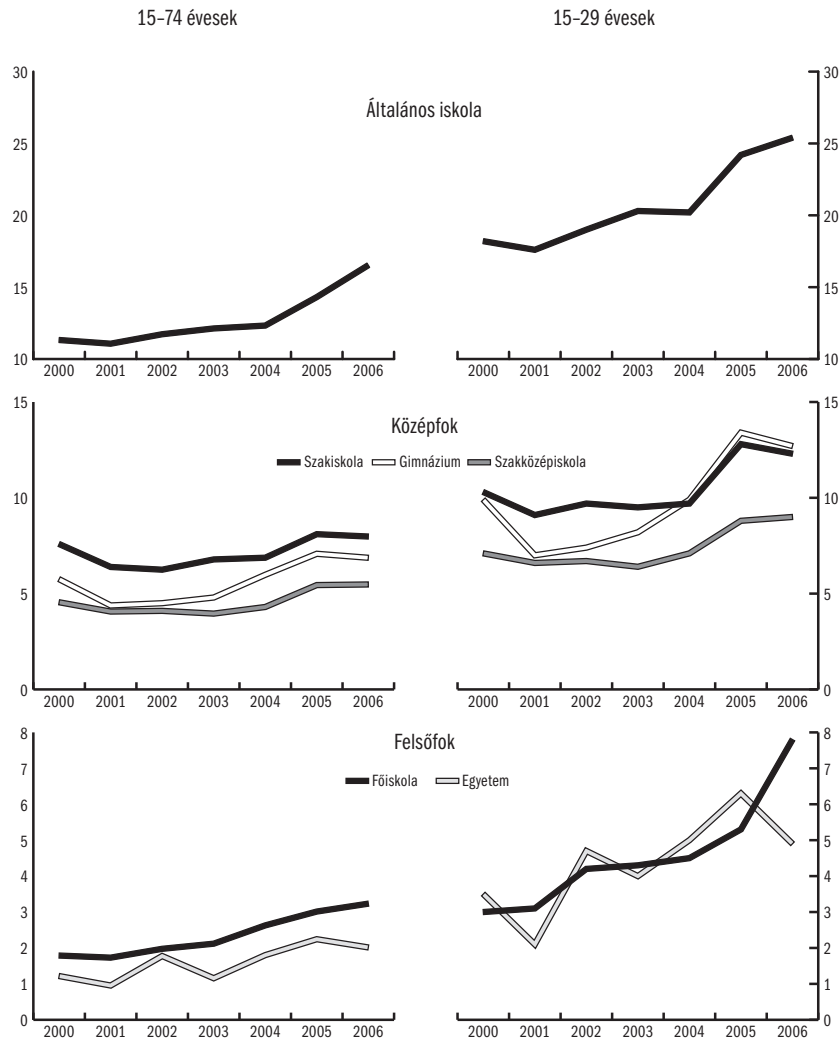
Forrás: OECD (2007).

A középfokúnál alacsonyabb iskolázottságúak foglalkoztatási rátája 2005 és 2006 között tovább csökkent. 2006-ban az általános iskolai végzettségű 15–64 évesek 29,1 százaléka, az általános iskolánál alacsonyabb végzettségűek 9,3 százaléka volt foglalkoztatott (KSH, 2007a).

⁵ 2006-os adat még nem áll rendelkezésre.

A 8. ábra a munkanélküliségi ráta végzettségi szint szerinti változásait mutatja a 15–74 évesek és a pályakezdő, 15–29 éves korcsoportra. A 15–74 éves népességben a munkanélküliségi ráta valamennyi végzettségi csoportban csekély mértékben (0,2–0,3 százalékponttal) csökkent 2005 és 2006 között, a középfokúnál alacsonyabb végzettségűek munkanélküliségi rátája viszont több mint 2 százalékponttal (14,3 százalékról 16,5 százalékra) növekedett.

8. ábra: Munkanélküliségi ráta végzettségi csoportonként, 2000–2006 (százalék)

Forrás: KSH munkaerő-felvételei; KSH (2007c).

A pályakezdő fiataloknak minden iskolázottsági csoportban magasabb a munkanélküliségi rátája, mint az idősebbeknek. Ez minden országban megfigyelhető, természetes jelenség, hiszen az iskolából a munkába való átmenet

hosszabb ideig tart, a fiatalok a munkatapasztalat hiány miatt is nehezebben találják meg a számukra megfelelő állást, ezért a munkaerőpiacra történő beilleszkedés normális kísérőjelenségének tekinthető. Az idősebb és fiatalabb korcsoportok közötti különbség mértéke, illetve a munkaerőpiaci ráta változásai viszont felhívhatják a figyelmet a különböző iskolázottságok munkaerőpiaci értékének változására.

A 29 évesnél fiatalabb általános iskolai végzettségűek munkanélküliségi rátája jóval nagyobb mértékben haladja meg a 15–74 éves ugyanilyen végzettségűek munkanélküliségi rátáját, mint amekkora különbség a többi iskolázottsági csoportban megfigyelhető. A legfeljebb általános iskolát végzett fiatalok munkanélküliségi rátája is tovább nőtt 2005 és 2006 között, és 2006-ra már meghaladta a 25 százalékot. Az iskolázatlan fiataloknak tehát nagyon rossz és elhelyezkedési esélyei vannak.

A szakiskolai és gimnáziumi végzettségű 29 évesnél fiatalabbak elhelyezkedési esélye kismértékben javult, munkanélküliségi rátájuk 0,5, illetve 0,7 százalékponttal kisebb volt, mint 2005-ben. Nőtt viszont a szakközépiskolai és főiskolai végzettségű pályakezdők munkanélküliségi rátája, az előbbi 0,2 százalékponttal, az utóbbi viszont nagyobb mértékben, 5,3 százalékról 7,8 százalékra (KSH, 2007b). A főiskolai végzettségű pályakezdők munkanélküliségi rátájának növekedése azért is érdemelhet figyelmet, mert 2005 és 2006 között az egyetemi végzettségű pályakezdők munkanélküliségi rátája elég jelentősen, 6,3 százalékról 4,9 százalékra csökkent. Ez a változás nem látszik alátámasztani az egyetemi túlképzéssel kapcsolatos aggodalmakat, de arra utalhat, hogy növekvő pályakezdő diplomás kínálatból a munkáltatók már inkább a jobb minőségűnek vélt egyetemi végzettségeket részesítik előnyben.

Összefoglalva a foglalkoztatási ráta és a munkanélküliségi ráta változásai azt mutatják, hogy folytatódott az alacsony iskolai végzettségűek foglalkoztatásból való kiszorulása. A folyamat a pályakezdő, alacsony végzettségűeket az idősebbeknél is jobban érintette. Bár a középfokúnál alacsonyabb végzettségűek aránya a munkaképes korú népességben csökken, az alacsony iskolázottságúak foglalkoztatási lemaradásának mértéke miatt a magyar foglalkoztatási ráta nagyobb javulására csak akkor nyílik lehetőség, ha javulnak az alacsony iskolázottságúak elhelyezkedési esélyei.

Nemek szerinti különbségek

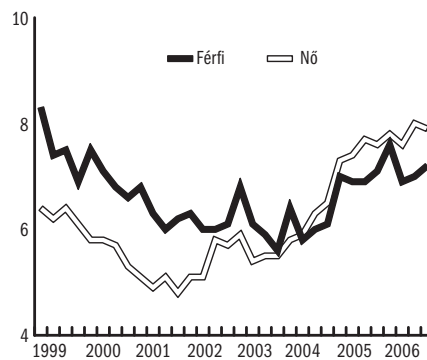
A nemek szerinti különbségek az aktivitási és foglalkoztatási rátában csekély mértékben növekedtek 2005 és 2006 között. A 15–64 éves férfiak aktivitási rátája a 2005-ben megfigyelt 67,9 százalékról 2006-ra 68,7 százalékra nőtt, a nőké 55,1 százalékról 55,5 százalékra. A férfiak foglalkoztatási rátája a 2005-ben megfigyelt évi 63,1 százalékról 2006-ra 63,8 százalékra nőtt, a nőké 51 százalékról 51,2 százalékra. A férfiak aktivitási és foglalkoztatási rátájának

gyorsabb növekedése következtében növekedett a nemek közötti különbség az aktivitásban és foglalkoztatásban.

Mivel a női aktivitás és foglalkoztatás az EU- és OECD-országok átlagában is jóval alacsonyabb a férfiakénál, nemzetközi összehasonlításban a férfiak lemaradása a nagyobb az EU- és OECD-átlagoktól. Az EU-15 aktivitási rátájától a magyar férfiak aktivitási rátája 11, nőké 9 százalékponttal maradt le 2006-ban. A foglalkoztatási rátában a lemaradás 10, illetve 7 százalékpontnyi volt (OECD, 2007).

2004-ig a nők munkanélküliségi rátája alacsonyabb volt a férfiakénál, de 2004-ben elérte, majd 2005-ben és 2006-ban már meghaladta a férfiak munkanélküliségi rátáját (9. ábra). A változás a költségvetési szféra létszámleépítésével is összefügg, ahol 2004 óta a foglalkoztatottak létszáma évről évre csökkent, és ahol – mivel a nők az átlagosnál nagyobb arányban dolgoznak ezekben az ágazatokban – a létszámleépítések is jobban érintették őket.

9. ábra: Munkanélküliségi ráta nemek szerint (százalék)

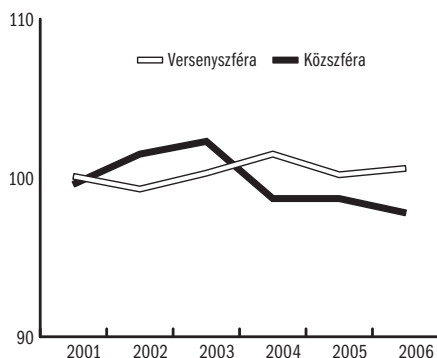
Forrás: KSH munkaerő-felvételei.

Ágazatok szerinti változások

2006-ban a foglalkoztatottak 87,3 százaléka alkalmazottként dolgozott. 2005 és 2006 között a stabilizációs intézkedések következtében tovább csökkent a költségvetési szférában alkalmazottak száma, 2005-höz képest 2,2 százalékkal, a versenyszférában alkalmazottak száma viszont 0,6 százalékkal nőtt (10. ábra).

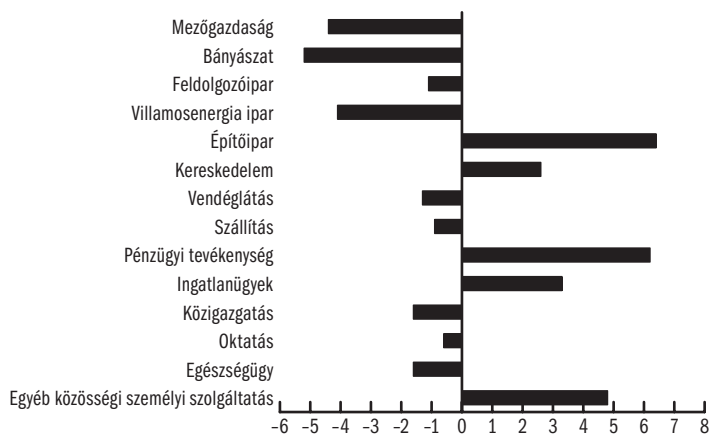
A költségvetési intézményekben minden ágazatban, a közigazgatásban, az oktatásban és az egészségügyben is csökkent az alkalmazottak száma (11. ábra). Jelentős létszámnövekedés volt az építőiparban (6,4 százalék), a pénzügyi tevékenységet (6,2 százalék) és az egyéb közösségi személyi szolgáltatást végző ágazatban (4,8 százalék). A legnagyobb mértékben a bányászatban és mezőgazdaságban csökkent az alkalmazottak száma. 5,1 és 4,4 százalékkal.

10. ábra: A versenyszférában és a közszférában alkalmazottak létszámának változása (előző év = 100)

Forrás: KSH Stadat-rendszere.

11. ábra: Az alkalmazottak számának változása ágazatonként, 2006 (százalék)

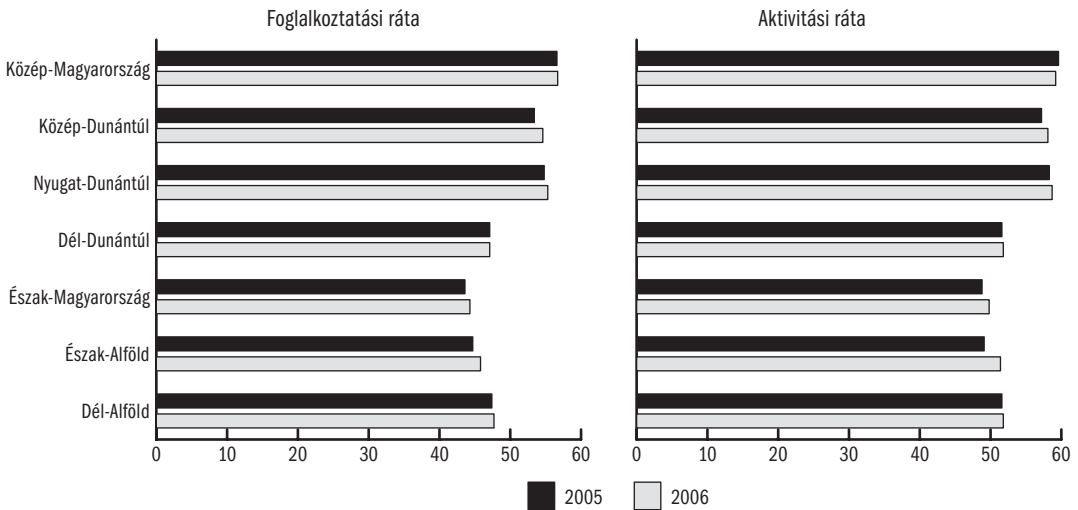

Forrás: KSH Stadat-rendszere.

Regionális különbségek

Az aktivitásban és foglalkoztatásban kialakult jelentős regionális különbségek 2005 és 2006 között kis mértékben csökkentek 2005 és 2006 között, de továbbra is igen jelentősek. A legjobb helyzetű közép-magyarországi régióban kismértékben, 0,4 százalékponttal, csökkent az aktivitási ráta: 59,6 százalékról 59,2 százalékra, a legrosszabb helyzetű észak-magyarországi és dél-alföldi régiókban pedig 1, illetve 2,3 százalékponttal nőtt. A foglalkoztatási ráták minden régióban kismértékben javultak, kivéve a dél-dunántúli régiót, de a legjobb helyzetű közép-magyarországi régió és legrosszabb helyzetű észak-magyarországi régió között továbbra is több mint 12 százalékpontnyi a különbség e mutatóban.

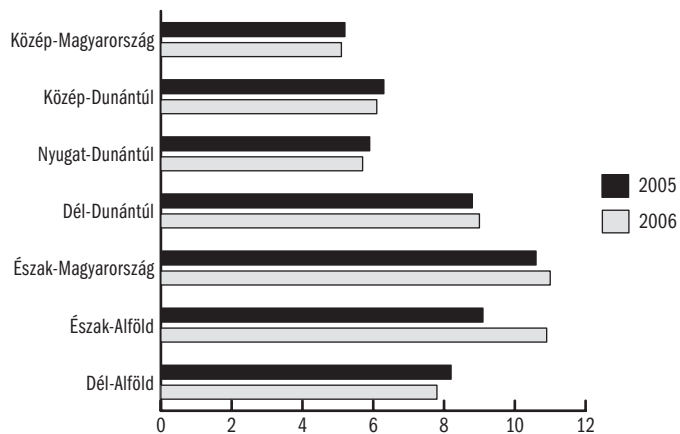
12. ábra: Aktivitási és foglalkoztatási ráta régióinként, 2005 és 2006 (százalék)

Forrás: KSH (2005), (2006b).

Az országos átlagnál alacsonyabb munkanélküliségű régiókban – a közép-magyarországi, közép-dunántúli és nyugat-dunántúli régiókban – csökkent a munkanélküliségi ráta (13. ábra), míg az átlag feletti munkanélküliségi rátákkal rendelkező régiókban növekedett. A legjobban az észak-alföldi régióban növekedett a munkanélküliségi ráta 2005 és 2006 között: 9,1 százalékról 10,9 százalékra, így az észak-alföldi régióban a munkanélküliségi ráta csaknem elérte a legmagasabb munkanélküliségű régió, az észak-magyarországi régió 11 százalékos munkanélküliségi rátáját.

13. ábra: Munkanélküliségi ráta, régióinként (százalék)

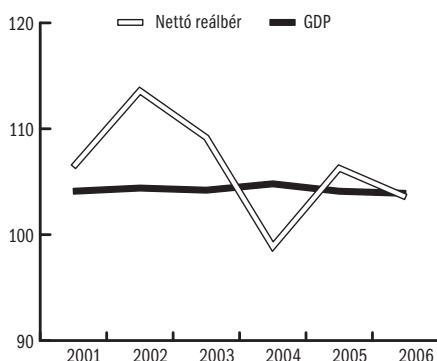
Forrás: KSH (2005), (2006b).

3. A BÉREK ALAKULÁSA 2001 ÉS 2006 KÖZÖTT

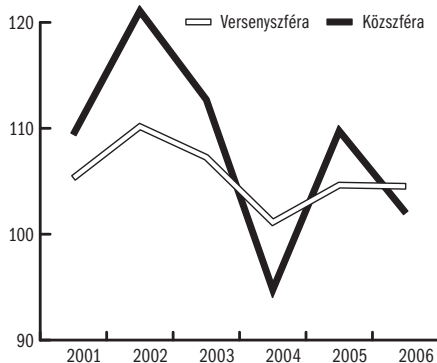
2006-ban a teljes munkaidőben alkalmazásban állók bruttó átlagkeresete 171 200 forint, nettó keresete 110 900 forint volt. A versenyszférában alkalmazásban állók bruttó keresete 162 400, nettó keresete 106 794, a költségvetési szervezetekben alkalmazottak bruttó keresete 193 900 forint, nettó keresete 121 420 forint volt.

A 14. ábra a nettó reálbérek növekedési ütemét és a GDP növekedési ütemét mutatja 2001 és 2006 között, a 15. ábra pedig külön a versenyszféra és költségvetési szférában a nettó reálbérek növekedési ütemét.

14. ábra: A nettó reálbér és a GDP növekedési ütem, 2001–2006 (százalék)

15. ábra: A nettó reálbér növekedési üteme a versenyszférában és közszférában, 2001–2006 (százalék)

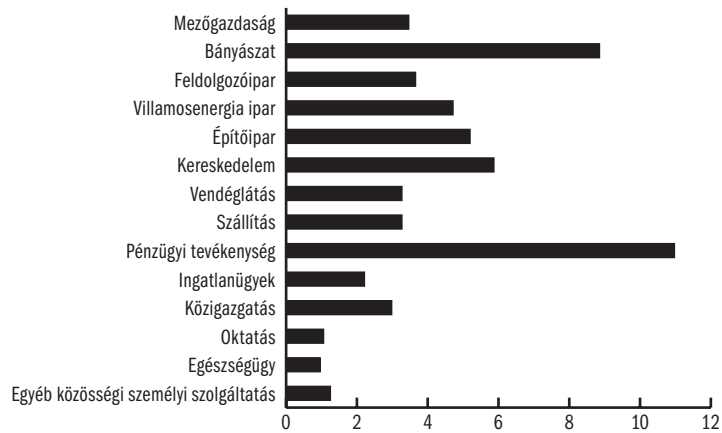

A nettó reálkeresetek 3,5 százalékkal növekedtek, vagyis valamivel kisebb emelkedést lehetett megfigyelni, mint a GDP 3,9 százalékos növekedési ütemében (14. ábra). 2006-ban a bérek GDP-arányos mérséklődése az egyensúly helyreállítására tett lépésként értékelhető. A 2000-es években, 2004-et kivéve, a nettó reálbérek növekedési üteme minden évben meghaladta a termelés-

kenység növekedési ütemét. A növekedés a közszféra béremelkedéséhez volt köthető (15 ábra). 2006-ban a közszférában a reálbérek a versenyszféránál lassabban növekedtek, a nettó reálbérek 1,6 százalékkal nőttek a költségvetési szektorban, és 5,2 százalékkal a versenyszférában.

Az alkalmazásban állók nettó reálkeresetének változása azt mutatja (16. ábra), hogy a közszférán belül a reálbérek növekedése az egészségügyben volt a legkisebb, nem érte el az 1 százalékot, az oktatásban 1, a közigazgatásban pedig 3 százalék volt.

16. ábra: Az alkalmazásban állók reálkeresetének változása ágazatonként, 2006 (százalék)

Forrás: KSH Stadat-rendszere.

A nettó reálbérek növekedése a pénzügyi ágazatban volt legnagyobb, csaknem 11 százalékos, és csaknem 9 százalékkal emelkedtek nettó reálbérek a bányászatban.

Régióként vizsgálva, 2006-ban is a közép-magyarországi régióban voltak legmagasabbak az átlagkeresetek, a legalacsonyabbak pedig a dél-alföldi és észak-alföldi régióban (2. táblázat).

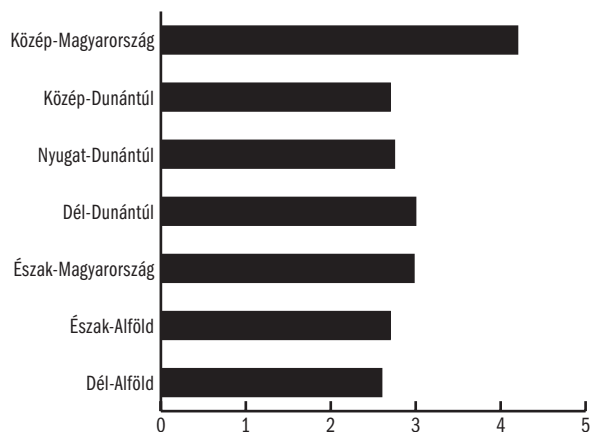
2. táblázat: Havi nettó átlagkereset régióként

Régió	2005		2006	
	forint	előző év = 100	forint	előző év = 100
Közép-Magyarország	118 430	109,7	128 189	108,2
Közép-Dunántúl	95 961	109,5	102 379	106,7
Nyugat-Dunántúl	93 860	109,7	100 282	106,8
Dél-Dunántúl	91 121	110,2	97 494	107,0
Észak-Magyarország	91 908	110,6	98 380	107,0
Észak-Alföld	88 827	110,9	94 800	106,7
Dél-Alföld	88 686	109,8	94 534	106,6

Forrás: KSH (2006b).

A nettó reálkeresetek a közép-magyarországi régióban nőttek a legjobban 2006-ban (4,1 százalék). A növekedés mértéke a többi régióban kiegyenlített volt, így érdemben változatlanok maradtak a régiók közötti különbségek (17. ábra).

17. ábra: A nettó reálkeresetek növekedése régióként, 2006, %

ÖSSZEFOGLALÁS

A 2006-ban meghirdetett stabilizációs csomag, amely a fogyasztás szűkítésével és a gazdasági növekedés lassulásával járt, nem vezetett a foglalkoztatás csökkenéséhez, a foglalkoztatási ráta – bár csekély mértékben – emelkedett. 2006-ban az aktivitási ráta növekedése is elsősorban a foglalkoztatás – és csak kisebb mértékben a munkanélküliek számának – növekedéséből adódott. A magyar foglalkoztatás legfontosabb problémái – az alacsony iskolázottságúak, közöttük is a fiatalok szélsőségesen rossz munkaerőpiaci esélyei, a jelentős regionális különbségek az aktivitásban, a foglalkoztatásban – viszont nem változtak érdemben. Az 55 év feletti alacsony aktivitási és foglalkoztatási arányának javításában viszont az elmúlt évek szerény mértékű javulást hoztak. A következő évek kérdése marad, hogy sikerül-e olyan kormányzati intézkedéseket hozni, amelyek a további kiigazítás mellett rövid távon is javítják az érettséginel alacsonyabb végzettségűek foglalkoztatási esélyeit, és amelyek vonzóbbá teszik számukra a munkavállalást.

HIVATKOZÁSOK

KSH (2006a): Főbb munkaügyi folyamatok, 2005. január–2006. december. KSH, Budapest, március.

KSH (2006b): A KSH jelenti. Gazdaság és társadalom. 2006/12. KSH, Budapest

KSH (2007a): Munkaerő-piaci helyzetkép, 2006. KSH, Budapest.

KSH (2007b): Főbb munkaügyi folyamatok 2006. január–2006. december. KSH, Budapest, április.

KSH (2007c): A fiatalok munkaerő-piaci helyzete. Munkaerő-felmérés, 2006. IV. negyedévi kiegészítő felvétele alapján. KSH, Budapest.

KSH (2007d): Magyarország, 2006. KSH, Budapest, 2007.

OECD (2007): Employment Outlook. OECD, 2007.